

Kuntalaisaloite: Iltapäivätoiminnan järjestäminen yhdenvertaisesti 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille

Asian kuvaus lyhyesti:

Pyydän saattaa 'Espoon iltapäivätoiminnan järjestämisen ja toteuttamisen perusteet' uudelleen arvioitavaksi ja päätettäväksi siten, että eri ikäiset oppilaat valitaan jatkossa iltapäivätoimintaan yhdenvertaisesti.

Näkemykseni mukaan Espoo ei noudata nykyisin lapsivalintaperiaatteissaan Perusopetuslakia ja Opetushallituksen määräyksiä. Etusijaisuusjärjestyksestä 1. ja 2. vuosiluokan oppilaiden välillä tulisikin luopua. Ensisijaisesti on siis varmistettava, että jatkossa ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaat ovat yhdenvertaisessa asemassa lapsivalinnoissa.

On tärkeää, että Espoossa päätetään iltapäivätoiminnan lapsivalinnoista ja toiminta-ajoista siten, että ne noudattavat lasten ja perheiden tarpeita ja että ne vastaavat kestäväällä tavalla iltapäivätoiminnalle asetettuja määräyksiä ja tavoitteita. Pienten lasten ei voida olettaa pärjäävän itsenäisesti 4–5 tuntia päivittäin.

Tämä on iltapäivätoiminnalle asetettujen tavoitteiden ja lapsen edun vastaista eikä tue vanhempien täysipäiväistä työ- ja opiskelumahdollisuuksia. Esitänkin em. yhdenvertaisuuden varmistamisen lisäksi tutkittavan, voidaanko iltapäivähoito taata toiminnan periaatteissa kaikille niille lapsille, joille iltapäivätoiminnalle on ilmeinen tarve (kuten vanhempien työ, opiskelu ja oppilaan erityistuen tarve). Tämän lisäksi iltapäivätoimintaan voidaan valita hakijoita muiden yhdenvertaisten valintakriteerien ja kulloistenkin muiden vuosittaisten päätösten perusteella.

Tausta ja perustelut tarkemmin

1. Espoon iltapäivätoiminnan järjestämisen periaatteet eivät noudata yhdenvertaisia valintaperusteita

Voimassa olevan Espoon Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan 28.10.2020 vahvistaman Perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisen ja toteuttamisen periaatteiden sekä kaupungin tiedotteiden mukaisesti ensimmäisen ja toisen vuosiluokan opiskelijat asetetaan eriarvoiseen asemaan keskenään seuraavasti:

"Iltapäivätoimintaa järjestetään talousarviossa iltapäivätoimintaan varatun määrärahan puitteissa. Lapset valitaan iltapäivätoimintaan seuraavien lapsivalintakriteerien mukaisessa etusijajärjestyksessä: a) ensimmäisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös b) muut ensimmäisen vuosiluokan oppilaat c) toisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös d) kolmannen vuosiluokan tai sitä vanhemmat oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös e) muut toisen vuosiluokan oppilaat" (<https://www.espoo.fi/download/noname/%7BC5A8F950-400E-4A53-8984-CE710AE420C1%7D/134626>)

Edellä mainitun perusteella hakemukset käsitellään ja päätetään Espoossa muiden kuin toisen vuosiluokan oppilasryhmien osalta ensin ja 2. luokkalaiset voivat jäädä ilman iltapäivähoitopaikkaa. Määrärahan mahdollisesta niukkuudesta johtuen, ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaita ei tällä hetkellä kohdella yhdenvertaisesti lapsivalinnoissa mikä ei näkemykseni mukaan vastaa Perusopetuslakia eikä Opetushallituksen määräyksiä ja ohjeita.

2. Perusopetuslaki ja Opetushallituksen määräykset

Perusopetuslain 8 a § kuvataan periaatteet iltapäivätoiminnan noudattamiseksi. Laissa todetaan lapsivalinnoista, että "otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita." (Perusopetuslaki 8 a §) Niin ikään, perusopetuslain 8 a § mukaisesti Opetushallitus (OPH) päättää laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteista ja keskeisestä sisällöstä. Asia on kuvattu tarkemmin lain edellyttämällä tavalla Määräykset ja ohjeet julkaisussa Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteista. Opetushallituksen antaman määräyksen ja ohjeen mukaisesti lasten yhdenvertaisuus on keskeistä ja toistetaan lain edellyttämä yhdenvertaisuus: "Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on

sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita”. Lisäksi OPH määrittelee, että ”Kunnan järjestäessä tai hankkiessa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoimintaa, sitä tulee tarjota kunnan päättämässä laajuudessa perusopetuksen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta oppilaille, joilla on perusopetuslain mukainen päätös erityisestä tuesta. Tällöin kunta saa toimintaan valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että toimintaa järjestetään edellä mainituille lapsiryhmille. Kunnan tulee toimintasuunnitelmansa mukaisesti tiedottaa toiminnasta ja toiminnan järjestämistavoista.”

Perusopetuslakia ja OPH:n määräyksiä tarkastellessa, toiminnan laajuudella ei siis tarkoiteta sitä, että kunta voisi päättää järjestävänsä toimintaa ensisijaisesti ja pääosin vain tietyille em. oppilasryhmien oppilaille, kuten ensimmäisen vuosiluokan oppilaille, ja jäljempänä täyttää ”ylimääräiset paikat” toisen vuosiluokan oppilaille vain, jos paikkoja jää yli. Niinkään OPH:n määräyksissä tuodaan esille iltapäivätoiminnan tavoitteet ja merkitys laajasti lapsien hyvinvoinnin kannalta.

3.Asian selvittäminen Espoon kaupungin kanssa keväällä 2021

Olen ollut yhteydessä Iltapäivätoiminnan yksikköön (Suomenkielisen opetuksen tulosityksikköön) sekä Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan puheenjohtajaan tässä asiassa kirjallisesti 4.5., 7.5. ja 24.5. Lukuvuoden 2021–2022 osalta 2. vuosiluokan iltapäivähoito ratkeaa nyt lisäbudjetin turvin, mutta se ei poista mahdollisuutta, että asia jälleen pintautuu myöhemmin – kuten on tapahtunut aiemminkin. Saamani selvityksen perusteella Suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä, jossa iltapäivätoiminnan periaatteet valmistellaan, on katsottu asia tähän saakka siten, että lapsivalinnat on mahdollista toteuttaa nykyvalintakriteerein sen perusteella, että palvelua voidaan tarjota kunnan päättämässä laajuudessa.

4.Näkemykseni Espoon kaupungin tulkintaan asiassa

Selvityksen perusteella Suomenkielisen opetuksen tulosityksikössä asia on nähty siis niin, että toiminnan laajuudella voidaan rajoittaa yhdenvertaisuuden toteutumista lapsivalinnoissa ja syrjiä valintaperusteissa oppilaita iän perusteella. Kuitenkin Perusopetuslaissa on nimenomaisesti mainittu, että ”otettaessa lapsia toimintaan, heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita”. On enemmän kuin arveluttavaa, että itse toiminnan laajuuteen (kuten toiminta-aikaan tmv.) liittyvä asia tulkitaan niin ettei yhdenvertaisia valintaperusteita tarvitsekaan noudattaa. Yhdenvertaisuus (vertaa yhdenvertaisuuslaki) yleisestikin lähtee siitä, että ketään eri syrjitä iän, uskonnon, sukupuolen tmv. perusteella. Erilaiselle kohtelulle käytännössä ainoastaan oppilaan iän perusteella ei nähdäkseni tässä asiassa ole oikeutusperustetta. On syytä huomioida, että toiminnan laajuus on eri asia kuin yhdenvertainen lapsivalinta järjestettävään toimintaan.

Olen esittänyt näkemykseni Suomenkielisen opetuksen tulosityksikköön sekä Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnan puheenjohtajalle 4.5., 7.5. ja 24.5. ja pyydän nyt kohteliaimmin, että asia jatko käsitellään kuntalaisaloitteena.